

**УКРАИНСКИЕ КНИГОИЗДАНИЯ ФОЛЬКЛОРНОЙ ТЕМАТИКИ
В 60-70-Х ГГ. XIX В.**

Отражено состояние украинского книгоиздания фольклорной тематики в период царских запретов 60-70-х гг. XIX в.

UKRAINIAN BOOK FOLKLORE SUBJECT IN 1860-70'S

Clarifies the status of Ukrainian book publishing folk themes during the king's decree 1860-70's.

Стаття надійшла 22.09.2011

УДК-09+025.176

Л. М. Ніконенко

Українська академія друкарства

**ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РІДКІСНИХ ВИДАНЬ
БІБЛІОТЕЧНИХ ФОНДІВ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ ДРУКАРСТВА**

Викладаються відомості про рідкісні книги фонду бібліотеки Української академії друкарства кінця XIX–початку XX ст.

Книга, видання, бібліотека, література

У фондах бібліотеки Української академії друкарства зберігається чимала кількість книг. Поряд з навчальною, науковою, довідковою літературою усіх галузей знань є також література, яка забезпечує навчальні та науково-дослідні процеси. Наявні книги, що виокремлені в реєстр книжкових фондів — це особливо рідкісні та рідкісні книги, що датуються кінцем XIX–початком XX століття. Загалом у фонді бібліотеки є понад 1450 примірників таких видань. Оскільки бібліотека почала функціонувати з 1930 р. у місті Харкові, то під час Другої світової війни фонди бібліотеки повністю згоріли. Лише у 1945 р., тоді ще Український поліграфічний інститут був переведений до Львова, де і розпочинає працювати бібліотека. Це був важкий повоєнний час, де надзвичайно багато зусиль та коштів було затрачено на комплектування фондів. Однак освітянський заклад не може функціонувати без бібліотеки. Перші працівники бібліотеки такі як М. В. Радіонова та М. К. Воєца змогли укомплектувати бібліотеку підручниками та навчальними посібниками фахово-галузевих ресурсів. Власне, ці рідкісні книги, у XXI ст. є найціннішим документом своєї епохи. Так, вони не хизуються сучасним яскравим оформленням обкладинок, титулів, шмуцтитулів тощо, однак своїм скромним оздобленням палітурок, але яскраво розгорнутим змістом того часу, рідкісні видання пройшли славний шлях розвитку до кращих зразків сучасного книгодрукування.

Перші книги, які сьогодні значаться у фондах бібліотеки як рідкісні, були з таких галузей знань: філософії, психології, логіки, релігії, суспільно-політичної літератури, мовознавства, історії мистецтва, художньої та іноземної літератури (видання 1893, 1916–1922 рр.). Ще з титулів можна визначити з бібліотечних печаток, що книги передали з Петровського училища «Купеческого общества»; «Драми і Комедії» Івана Тобілевича (Карпенко-Карий) м. Полтава, 1905 р.

Решта рідкісних книг з історії, географії, художньої літератури, літературознавства, книгодрукування датуються 1920, 1924, 1927, 1929, 1930, 1932 рр. придбані у видавництвах Санкт-Петербурга. Ці книги за своїм художньо-технічним оформленням чітко відображають бурхливі суспільно-політичні події, безмежне багатство і складність людської думки.

У рідкісних книгах можна простежити як органічно злиті сила палкого слова і жива думка автора, технічна культура та смак друкаря і художника. Адже, на кожному історичному етапі, починаючи від першодрукарів до наших днів змінювалася не лише ідейно-змістова сутність книги, а її форма та художньо-виражальні особливості внутрішнього і зовнішнього оформлення, набуваючи нових ознак створення книги як цілісного художньо-поліграфічного комплексу.

Загалом простежується, що перед творцями вітчизняної книги чи російських видань, постали спільні технічні й художні завдання, що розв'язувалися на кожному етапі, на нових художньо-естетичних засадах, відповідно до вимог часу. Так, видавці розуміли книгу в єдності всіх її художніх і поліграфічних елементів та досягли у своїх творіннях самобутності й неповторності пошуку в шрифтах, орнаментах та інших книжкових окрасах. Проте й серед них, і серед рідкісних фондових книг не зовсім наявний естетичний рівень видань. Зрідка, це стосується палітурок. Наприклад, палітурки, виготовлені з картону чи цупкого паперу з притаманною рамкою, усередині якої вміщено ілюстрацію, або й взагалі немає зображальних елементів, лише з даними на титульній сторінці. Це було властиво для видань другої половини ХІХ – початку ХХ століття. Обумовлене чинником комерційних принципів у книгодрукуванні, оформлення книги було позбавлене художнього смаку. Подекуди переважають модерністські химерні орнаменти і шрифти еклектичного характеру.

Рідкісні книги початку ХХ ст. вважаються ошатно-вишуканішими. Митці, що працювали над книгами, прагнули до виявлення своєї творчої індивідуальності в стилі манери малюнків, у вишуканості шрифтів і взагалі графічної мови. Водночас книговидавнича справа ґрунтувалася на залученні народних мас, піднесенні загальної освіти, вихованні й підготовці досвідчених кадрів, спеціалістів у галузі науки і техніки. Зовнішній вигляд книги і її композиційне оформлення були зумовлені насамперед змістом, поліграфічною базою, запитом читачів та економічними можливостями видавців.

Політична, науково-технічна і навчальна книги оформлювалися лише потрібною набірною обкладинкою, інколи з доволі вдало закомпонованими

шрифтами однієї гарнітури, без зайвих прикрас у старих традиціях друкування. В основі композиції набірних полос був принцип економії, тому поля навколо тексту — гранично вузькі. За своїм художньо-технічним оформленням рідкісна книга — ціле мистецтво художнього оформлення. Попри усе, книга стала єдиною художньою композицією, у якій гармонійно поєднані всі елементи книги — обкладинка, форзац, фронтиспис, титул, контртітул тощо. Видавці, що друкували такі книги теж прагнули видрукувати художньо привабливі за оформленням, такого жанру видання.

Професорсько-викладацький склад та студенти, які займаються науковими дослідженнями, постановкою проблем та повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів будь-якої поліграфічної галузі мають можливість скористатись цінним джерелом рідкісної книги.

ХУДОЖЕСТВЕННО-ТЕХНИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РЕДКИХ ИЗДАНИЙ БИБЛИОТЕЧНЫХ ФОНДОВ УКРАИНСЬКОЙ АКАДЕМИИ ПЕЧАТИ

Выкладываются сведения о редких книгах фонда библиотеки Украинской академии печати конца XIX–начала XX вв.

ARTISTICALLY TECHNICAL FEATURES OF RARE EDITIONS OF LIBRARY FUNDS OF UAD

Information is laid out about the rare books of fund of library of the Ukrainian academy of book-printing of end of XIX–XX c.

Стаття надійшла 05.09.2011

УДК 070.488

О. М. Василюшин

Українська академія друкарства

ІСТОРІЯ ПОЯВИ, СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ГАЗЕТИ «ВІТЕБСЬКИЙ КУР'ЄР»

Здійснюється спроба дослідження появи та розвитку білоруського тижневика «Вітебський кур'єр», аналізуються основні проблеми та перепони на етапі становлення газети.

Газета, Вітебський кур'єр, редактор, бюлетень, тижневик

Газета «Вітебський кур'єр» («ВК») — одне з найпопулярніших інформаційно-публіцистичних видань у Вітебській області (республіка Білорусь), що функціонує (з перервами) з 1989 р. до сьогодні. Перша газета з однойменною назвою з'явилась у Вітебську в 1906 році. Варто зазначити, що в період революції 1905–1907 рр. у містах Білорусі почалася справжня «газетна